

په هلمند ولایت کې د کوچنیو او منځنیو کاروبارونو پر ترسراوي د بهرنیو لاملونو

(PESTLE) اغېزې

پوهنیار محمد نعیم کاکړ^۱، پوهنیار عبدالملک نظري^۲، عبدالملک کریمي^۳، نوماند پوهنیار محیب الله امینی^۴ او

حضرت عمر عمری^۵

۱،۲،۳،۴،۵ اداره تجارت خانګه، اقتصاد پوهنځی، هلمند پوهنتون، هلمند، افغانستان

ایمیل: mohammadnaimkakar5@gmail.com

لنډیز

دغه څېړنه د "په هلمند ولایت کې د PESTLE اغېزې د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده" تر عنوان لاندې ترسره شوې ده. د څېړنې موخه دا ده چې په لښکرګاه ښار کې د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده د بهرنیو لاملونو، یعنې سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، ټکنالوژیکي، قانوني او چاپیریالي فکتورونو اغېزې و ارزول شي. د معلوماتو د راټولولو لپاره ۶۰ تصدی د Convenience Sampling Method له مخې ټاکل شوې او پوښتنلیک د معیاري شاخصونو لکه د عوایدو زیاتوالی، پانګه اچونه او د استخدام کچې پر بنسټ جوړ شوی دی. راټول شوي معلومات د SPSS له لارې د تشریحي احصایې، همبستګي او ریګریشن تحلیل په کارولو سره و ارزول شول. د څېړنې پایلې ښيي چې ټول یاد شوي لاملونه د تصدیو په وده مثبت او د پام وړ اغېز لري، په ځانګړې توګه ټکنالوژیکي او ټولنیز فکتورونه تر نورو زیات اهمیت لري. څېړنه څرګندوي چې د PESTLE لاملونه د تصدیو د ودې او پایښت لپاره بنسټیزې لارښوونې وړاندې کوي.

آرویونه: سیاسي؛ اقتصادي؛ ټولنیز؛ چاپیریالي؛ لاملونه؛ وده؛ اغېزې

The impact of PESTLE on the Performance of (SMEs) in Helmand province

Mohammad Naim Kakar¹, Abdul Malik Nazari², Abdul Malik Karimi³,
Mohibullah Amini⁴ & Hazrat Omar Omari⁵

^{1, 2, 3, 4, 5}BBA Department, Economics Faculty, Helmand University,
Lashkargah/Helmand, Afghanistan.

Email: mohammadnaimkakar5@gmail.com

Abstract

This study, entitled "The Impact of PESTLE on the Growth of Small and Medium Enterprises in Helmand Province," was conducted to evaluate the influence of external factors—political, economic, social, technological, legal, and environmental—on the growth of SMEs in Lashkargah city. Data were collected from 60 enterprises selected through the Convenience Sampling Method, using a questionnaire designed with standard growth indicators such as revenue increase, investment, and employment level. The collected data were analyzed using SPSS through descriptive statistics, correlation, and regression techniques. The findings indicate that all the mentioned factors have a positive and significant effect on enterprise growth, with technological and social factors showing the highest importance. The study concludes that PESTLE factors provide fundamental guidelines for the growth and sustainability of SMEs.

Keywords: Political; Economic; Social; Environmental; Factors; Growth; Impact

ارجاع: کاکړ، م. ن.، نظري، ع.، کریمي، ع.، امینی، م. و عمری، ح. ع. (۱۴۰۴). بررسی میزان سلامت اجتماعی محصلان پوهنځی روان شناسی و علوم تربیتی پوهنتون کابل. ژورنال علمی - تحقیقی علوم اجتماعی - پوهنتون کابل ۸ (۲): ۲۴۴-۲۲۵.

<https://doi.org/10.62810/jss.v8i2.269>

سریزه

PESTLE تحلیل یوه ستراتیژی ده، چې د سازمانونو پر بهرني چاپیریال اغېز لرونکې فکتورونه ارزوي. دا د شپږو برخو څخه جوړ ده: سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، ټکنالوژیکي، قانوني او چاپیریالي لاملونه دي. دا تحلیل د شرکتونو سره مرسته کوي چې خپل بهرنی چاپیریال درک کړي او د غوره پریکړو لپاره پلان جوړ کړي (Beatrix & Purna, 2022).

سیاسي فکتورونه؛ لکه د حکومت تگلارې او ثبات، د کاروبار پر فعالیتونو اغېزه کوي (Fosher, 2018). اقتصادي لاملونه لکه انفلاسیون، اقتصادي ثبات، د نرخونو ثبات، مالیات او نور د گټې او مالي سرچینو پر لاسرسي باندې اغېزه لري. (Bioeconomy & Leader, 2017) ټولنیز هغه لاملونه دي، چې کلتور او د خلکو غوښتنې پکې شاملې دي، د محصولاتو او خدماتو په پلور باندې اغېزه کوي (Mirovica., 2020). ټکنالوژیکي لاملونه هغه نوي فرصتونه چې د تولید په موثریت کې نوي تخنیکونه رامنځته کوي، خو ځینې وختونه د پلي کولو ستونزې هم لري (Alanzi, 2022). قانوني لاملونه دا ډاډ ورکوي چې شرکتونه د قانون سره سم فعالیت کوي او چاپیریالي لاملونه؛ لکه اقلیمي بدلون، د سوداګرۍ پر اوږدمهاله بریا اغېز لري (Bioeconomy & Leader, 2017).

د کوچنیو او منځنیو شرکتونو لپاره د دې لاملونو پوهه اړینه ده. سیاسي او اقتصادي شرایط د دې شرکتونو په پرمختګ مستقیم اغېز لري. ټولنیز او ټکنالوژیکي بدلونونه د ودې لپاره فرصتونه برابروي، که څه هم ځینې وختونه د تطبیق ستونزې شته (Duran, 2024). قانوني او چاپیریالي لاملونه هم د شرکتونو فعالیتونو ته لارښوونه کوي او د پایښت په برخه کې مهم دي.

PESTLE تحلیل په ځانګړې توګه د بهرني چاپیریال فرصتونه او ګواښونه پېژندلو لپاره ګټور دي. دا د سازمانونو سره مرسته کوي چې خپلې ستراتیژۍ له پراخ میکرو چاپیریال سره همغږي کړي، خو دا په ځانګړې توګه اغېزناک دی. کله چې د نورو ستراتیژیکو وسیلو؛ لکه د SWOT تحلیل سره په ګډه وکارول شي، کولای شي چې د کاروبار د پلان جوړونې لپاره یو پیاوړی او متوازنه طریقه ډاډمنه کړي.

(Kumasi, 2022) لخوا په ګانا هېواد کې (PESTEL and theories of entrepreneurship as a measuring tool) تر عنوان لاندې یو څېړنه تر سره شوې ده او د کوچنیو او منځنیو کاروبارونو د پایښت لپاره یې د PESTEL لاملونو (سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، تخنیکي، چاپیریالي او قانوني) اغېزې څېړلې دي چې څنګه دا لاملونه د کوچنیو کاروبارونو په پایښت اغېز کوي. د معلوماتو راټولولو لپاره د SMEs مدیرانو څخه د پوښتنلیکونو په مرسته معلومات راټول شوي او پایلې د SPSS په وسیله

تحلیل شوې دي. څېړنې وښودله چې د بهرنیو لاملونو لکه سیاسي ثبات او اقتصادي پالیسی په سمه توګه درک کول د SME پایښت لپاره ډېر مهم دي. (Kumasi, 2022)

په دې څېړنه کې هڅه شوې ده چې د PESTLE لاملونو پر بنسټ د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده د بهرني چاپیریال اغېزې وڅېړل شي. د مو ضوع انتخاب د دې اړتیا له امله شوی چې SMEs د افغانستان په شان هېوادونو کې د اقتصادي ودې د محرک په توګه مهم رول لري، خو د بهرني چاپیریال د بدلونونو له امله تل د ناڅرګندتیاوو سره مخامخ وي. د څېړنې موخه دا ده چې د هغو اساسي فکتورونو وضاحت وړاندې کړي چې د کوچنیو او منځنیو تصدیو د دوام او بریا لپاره تر ټولو ډېر اهمیت لري. دغه ډول څېړنه نه یوازې د سیاست جوړونکو او کاروباري مدیرانو لپاره ګټوره ده، بلکې د راتلونکو ستراتیژیکو پالیسیو په جوړولو کې هم اغېزناک رول لوبولای شي.

کوچنی او منځنی تصدی (SMEs)

کوچنی او منځنی تصدی (Small and Medium Enterprises - SMEs) هغه سوداګریز فعالیتونه دي چې د محدودو منابعو، لږ شمېر کارکوونکو او په نسبي ډول محدود تولیدي او اقتصادي ظرفیتونو سره فعالیت کوي. SMEs د نړۍ په ډېرو پرمختللو او پرمختیايي هېوادونو کې د اقتصادي ودې د مهمې وسیلې په توګه پېژندل کېږي. دوی د ملي اقتصاد د بنسټیزې ودې لپاره حیاتي رول لري، په ځانګړي ډول د هغو هېوادونو لپاره چې اقتصاد یې وده کوي؛ لکه افغانستان (Bizah, 2017)

کوچنی او منځنی تصدی SMEs په ورستیو وختونو کې د مخ پر ودې اقتصادونو د ودې لپاره د ماشینونو په توګه یاد شوي دي. د دوی وده او پراختیا په اقتصادونو کې اوږد مهاله اغېز لري ځکه دوی کارموندنې رامنځته کوي او د ټیټ عاید لرونکې کورنیو هوساینې ته وده ورکوي (Sciences et al., 2019) په تېرو څېړنو کې د اقتصادي ودې او کارموندنې د ودې لپاره د دوی د پام وړ ونډې له امله ډاکثریت اقتصادونو بنسټ ګڼل کېږي. د نړۍ وال بانک په وینا SMEs د نړۍ په اقتصادي وده کې د پام وړ مرسته کوي. د دندو رامنځته کول او دهغه کسانو اکثریت جوړوي چې د نړۍ په کچه کاروبارونو کې مرسته کوي، Bizah, (2017) کوچني او منځني کاروبارونه د اقتصادونو په وده کې مهم رول لوبوي دا کاروبارونه د کارموندنې، صادراتو او د مالیاتو د لویې برخې په جوړولو کې مرسته کوي. په افغانستان کې SMEs د اقتصاد په وده کې مهم رول لوبوي د تصدی د هېواد اقتصادي پراختیا یوه مهمه برخه جوړوي، ځکه هغه شرکتونه چې له (۱۰۰) څخه کم کارکوونکي لري د ټول افغان شرکتونو ۸۰

تر ۹۰ سلنه جوړوي. د هېواد GDP نيمایي برخه توليدوي او دکار ځواک ۷۵ سلنه په کار بوختوي (۳)

SMEs په نړيواله سطحه منل شوی تعريف نه لري. په ځينو هېوادونو کې تعريف يوازې دکار ځواک په اندازه پورې اړه لري. په ځينو څېړنو کې ددوی تعريف مالي بدلونونه شاملوي؛ لکه عايد يا شتمني او په ورته وخت کې بېلابېلو سازمانونو SMEs په خپلو ځانگړو شرايطو کې بېلابېل تعريفونه ورکړي دي، خو د کارکونکو شمېر د SMEs د تعريف لپاره په نړيواله کچه يو مهم معيار گڼل کېږي. د افغانستان د سوداگرۍ او صنايع وزارت د (OECD) د چوکاټ له مخې SMEs د افغانستان د شرايطو په نظر کې نيولو سره داسې تعريفوي: کوچني او منځني کاروبارونه (SMEs) هغه خپلواک شرکتونه دي، چې د کومې لويې کمپنۍ څانگې نه وي او د کارکونکو شمېر يې له ټاکلي حد څخه کم وي (Adriani, 2018). د افغانستان حکومت SMEs داسې تعريفوي: هغه کاروبارونه چې د ۵ څخه تر ۹۹ کارکونکي ولري او د فزیکي پانگې اندازه يې د توليدي سکتور لپاره له ۱۰ ميلیونه افغانیو کمه او د خدماتي سکتور لپاره له ۵ ميلیونه افغانیو کمه وي (Adriani, 2018).

کوچنۍ او منځنۍ تصدۍ (SMEs) د هلمند ولايت د اقتصادي پرمختگ لپاره ډيرې مهمې دي، خو دوی له گڼو ستونزو سره مخ دي. يادې ستونزې د سياسي، اقتصادي، ټولنيزو، ټيکنالوژيکي، قانوني او چاپيريالي لاملونو له امله رامنځته کېږي. په دې سيمه کې سياسي بې ثباتي اکثره د کاروبارونو مخنيوی کوي او د پانگونې فرصتونه محدودوي. له اقتصادي پلوه، SMEs د مالي سرچينو له کمښت، لوړو بيو او محدود بازار سره مخ دي، چې دا د دوی پرمختگ ته خنډ جوړوي. همدارنگه د نوو ټيکنالوژيو کمبود هم يوه ستونزه ده، ځکه چې SMEs عصري وسايلو ته په کافي توگه لاسرسی نه لري، چې دا د دوی د سيالۍ توان کموي (Terhemmen, 2023). ټولنيز فکتورونه؛ لکه کلتوري معيار او د ماهر و کارگرانو کموالی، د SME کارونه محدودوي قانوني خنډونه؛ لکه د سوداگرۍ د قوانينو پېچلتيا او کمزورې پلي کېدنه هم د کاروبار د پرمختگ مخه نيسي. په دې سره د چاپيريال مسايل؛ لکه د منابعو کمښت او د اقليم بدلون، SMEs تر زيات فشار لاندې راوړي چې په دې کمزوري اقتصادي وضعيت کې ځانونه سمبال کړي. سره له دې چې SMEs پرمختگ مهم دي، په لښکرگاه کې د دې لاملونو د ځانگړو اغېزو په اړه کافي څېړنه نشته. د دې اغېزو په اړه واضح پوهه نه لرل د سياست جوړونکو او سوداگرو لپاره ستونزمنه ده، چې د دې خنډونو مخه ونيسي او د پايښت

لرونکې پرمختګ لپاره لاره هواره کړي. ددې څېړنې موخه دا ده چې د دي لاملونو اغېزې وا ضح کړي، خو د راتلونکې پرمختګ لپاره غوره پرېکړې وشي. دا څېړنه به په هلمند ولايت د کوچنيو او منځنيو تصديو په وړاندې ياد لاملونه په تفصيل سره ووڅېړي او په دې اړه به پوره معلومات وړاندې کړي.

کوچني او منځني کاروبارونه (SMEs) د اقتصادي پرمختګ، دندې د پيدا کولو او نوښت لپاره ډېر مهم دي، په ځانګړي ډول په لښکرګاه کې. سره له دې چې دا مهم دي، خو په دې سيمه کې د سياسي، اقتصادي، ټولنيزو، ټيکنالوژيکي، قانوني او چاپيريالي لاملونو له امله له ډېرو ستونزو سره مخ دي. دا ډېره مهمه ده چې پوه شو دا لاملونه په کاروبارونو څه ډول اغېز کوي،

لومړی: که موږ دا ستونزې په ښه ډول وپېژنو، سوداګر او حکومت به وکولى شي داسې حل لارې ومومي چې د دغو کاروبارونو سره مرسته وکړي او هغوی پياوړي کړي. دا به د لښکرګاه په اقتصادي پرمختګ او ثبات کې مرسته وکړي.

دويم: دا څېړنه به د راتلونکو څېړنو لپاره لاره پرانيزي، چې په ورته سيمو کې دا لاملونه وڅېړي. په پای کې، د دې څېړنې پايلې به حکومت، پانګوالو او مرسته کوونکو ادارو سره مرسته وکړي، چې د کوچنيو منځنيو کاروبارونو اړتياوې ښه درک کړي او ښه مالي او قانوني ملاتړ ورته برابر کړي. کوچني او منځني کاروبارونه د هر هېواد په اقتصادي وده کې مهم رول لري، ځکه چې دوی نه يوازې د عوايدو سرچينه جوړوي، بلکې د نوي کسب او کار د رامنځته کېدو او د نوښت لپاره مناسبه فضا هم برابروي. سره له دې، مختلف سياسي، اقتصادي، قانوني او تخنيکي ستونزې شته چې د دې کاروبارونو د پراختيا مخه نيسي. دا څېړنه به دا روښانه کړي چې دا ستونزې کومې دي، څنګه را منځته کېږي او د حل لپاره يې کومې اغېزمنې لارې شته.

له اقتصادي پلوه، SMEs د يوې قوي اقتصادي شبکې جوړولو ته زمينه برابروي. دا کاروبارونه نه يوازې د خلکو لپاره کاري فرصتونه رامنځته کوي، بلکې د ملي عوايدو د زياتوالي سبب هم کېږي. که حکومت، مالي بنسټونه او پانګوال د دوی ملاتړ ته پاملرنه وکړي، دا به د اقتصادي ودې لپاره يوه نوې لاره پرانيزي.

په قانوني او سياسي برخه کې، د کوچنيو او منځنيو کاروبارونو پر وړاندې يو شمېر ستونزې شته؛ لکه د ثبت اسنادو پيچلتيا، د مالياتو دروند بار، بازار ته د لاسرسي محدوديتونه او د حکومتي ملاتړ کمښت. بل دا څېړنه به دا روښانه کړي چې څنګه د حکومت او اړوندو ادارو لخوا د SMEs سکتور ته ځانګړې

پاملرنه کېدای شي، خو د دې ستونزو د کمېدو لامل شي. د مثال په توګه، که حکومت د اسنادو د ثبت اسانتیاوې رامنځته کړي، د سوداګرۍ د جواز اخیستل ساده کړي او د مالیاتي امتیازاتو سیستم جوړ کړي، نو SMEs ته به د ودې لپاره یوه غوره زمینه برابره شي.

سربېره پر دې، د متشبثینو، پانګوالو او سوداګریزو ادارو لپاره یو مهم لارښود وي. متشبثین به وکولی شي د دې څېړنې له لارې وپوهېږي چې څنګه له شته اقتصادي او قانوني خنډونو سره مقابله وکړي او خپل کاروبار ته وده ورکړي. همداراز بانکونه او مالي ادارې به وکولی شي د دې څېړنې په مرسته د کوچنیو کاروبارونو د تمویل لپاره غوره پالیسي جوړې کړي، چې د SMEs سکتور ته مالي ثبات ورکړي.

په پایله کې دا څېړنه نه یوازې د اقتصادي، قانوني او ټولنیزو لاملونو تحلیل ته زمینه برابروي، بلکې د راتلونکو څېړنو لپاره هم یو مهم بنسټ جوړوي. دا څېړنه به د سیاست جوړوونکو، سوداګرو او پانګوالو لپاره یوه مهمه سرچینه وي، چې د کوچنیو سوداګریو د ودې لپاره اغېزمن اقدامات وکړي. د دې څېړنې پایلې به نه یوازې د افغانستان په اقتصادي پرمختګ کې مرسته وکړي، بلکې د نړۍ والو تجربو له مخې به د SMEs سکتور ته نوې حل لارې هم وړاندې کړي (Alanzi, 2022).

د څېړنې موخې په لاندې ډول دي

۱. د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده د بهرنیو لاملونو څېړل
۲. د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده د سیاسي لاملونو اغېزې څېړل.
۳. د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده د اقتصادي لاملونو اغېزې څېړل.
۴. د کوچنۍ او منځنۍ تصدیو پر وده د ټولنیزو لاملونو اغېزې څېړل.
۵. د کوچنۍ او منځنۍ تصدیو پر وده د باندې د ټکنالوجۍ لاملونو اغېزې څېړل.
۶. د کوچنۍ او منځنۍ تصدیو پر وده د قانوني لاملونو اغېزې څېړل.
۷. د کوچنۍ او منځنۍ تصدیو پر وده باندې د چاپیریالي لاملونو اغېزې څېړل.

مواد او کړنلاره (Material and Methods)

د څېړنې ډیزاین او تګلاره (Research Design)

په دې څېړنه کې د (Cross Sectional) ډیزاین څخه ګټه اخیستل شوې او په یو مشخص وخت کې ډېټا د څو متحولینو په اړه راټولوله شوې ده. دلیل یې دا دی، چې معلومات په یوه ټاکلې وخت کې د ټاکلې نفوس (د کوچنیو او منځنیو تصدیو) څخه راټول شوي دي او دې ته اړتیا نشته چې بیا ځلي د

څېړنې د پوښتنپالنې د ځواب ویونکو سره وگورو. او بل دلیل یې دا دی چې په دغه ډیزاین کې مختلف متحولین په داسې ډول اندازه کېږي، چې په متحولینو کې کوم تغیر یا لاسوهنه نه تر سره کېږي. همدارنگه دا چې زموږ څېړنه تشریحي او توضیحي ده، نو دغه ډیزاین په تشریحي څېړنو کې کارول کېږي. په دغه ډیزاین کې یوازي یو ځل د ټاکلې جمعیت سره اړیکه نیول کېږي، نو همدغه لامل دی چې په مقایسوي ډول دغه ډیزاین ارزانه او معلومات پکې په اسانۍ سره تحلیل کېږي.

د څېړنې د تگلارې په برخه کې موږ په دغه څېړنه کې د (Deductive Approach) څخه استفاده کړې ده، دلته موږ د موجوده تیورۍ پر بنسټ فر ضیې جوړې کړې او وروسته د څېړنې پلان جوړ شوی دی. بیا د هغه پلان په رڼا کې زموږ پوښتنې ځواب شوې دي. په دې ډول تگلاره کې څېړونکي له عمومي حالت څخه خاص حالت ته ځي، پدې معنا چې د ډېټا په راټولولو سره تیوري تیسټ کوي.

د څېړنې ساحه او نفوس

دا څېړنه په هلمند ولایت کې د PESTLE اغیزې د کوچنیو او منځنیو تصدیو (SMEs) په وده باندې ترسره شوې ده او د څېړنې گډون کوونکي د هلمند ولایت د کوچنیو او منځنیو تصدیو (SMEs) مالکان، مدیران او کارمندان دي، چې په هلمند ولایت کې په تولیدي تصدیو کې په کار بوخت دي.

نمونه / اخیستنه (Sampling)

په دې څېړنه کې د ټول هدفی جمعیت (Target population) څخه د ډېټا راټولولو لپاره د نمونه اخیستنې (sampling) څخه استفاده کېږي، چې په هلمند ولایت کې د سوداگرۍ خونې او صنعت د مکتوب په اساس په کال (۱۴۰۲) کې د ټولو تولیدي تصدیو شمیر (۷۰) ته رسیږي، چې د همدې ټول جمعیت څخه موږ د نمونې اندازه د (Krejcie & Morgan, 1970 Schedule) د مېتود په اساس سره د خپلې څېړنې لپاره (۵۹) تولیدي تصدی په هلمند ولایت لښکرگاه ښار کې د نمونې په توگه انتخاب کړې دي.

په دغه څېړنه کې د فرصتي نمونه اخیستنې (Opportunity Sample) مېتود څخه استفاده شوې ده، دغه مېتود د (Convenience Sampling) په نوم هم یادېږي. د نمونه اخیستنې په دغه ډول کې څېړونکي ځواب ویونکي په خپله خوښه په فاعلي توگه انتخابوي.

د معلوماتو سرچینې او د معلوماتو راټولو تخنیک

د څېړنې د موخو د لاسته راوړلو لپاره، څېړونکي د لومړنۍ ډېټا څخه استفاده کړې ده. لومړنۍ ډېټا د پوښتنپالنې (Questionnaire) په ذریعه راټوله شوې ده، پوښتنپالنې کوچنۍ او منځنیو تصدیو ته

وېشل شوې او متحولین د (Likert Scale) په کارونې سره د پینځو ځوابونو لکه (ډیر موافق یم، موافق یم، نظر نه لرم، مخالف یم او ډیر مخالف یم) په درلودلو سره اندازه شوي دي.

د پوښتنپاڼې جوړښت او د معلوماتو راټولولو تگلاره (Questionnaire & Data Collection Procedure)

د دې څېړنې لپاره د (Structured Questionnaire) څخه استفاده شوې ده. ياده پوښتنپاڼه په 8 برخو کې ترتيب شوې، چې په لومړۍ برخه کې يې (Demographic Information) لکه د ځواب ويونکو عمر، د ځواب ويونکو جنسيت، د ځواب ويونکو د زده کړو کچه، د ځواب ويونکو د کاروبار په اړه معلومات، د ځواب ويونکو دکاروبار موده او همدارنگه په تصدی کې دنده. د پوښتنلیک په نورو برخو کې (Close-ended Questions) د (Likert Scale) په شکل باندې پوښتنې ترتيب شوې دي، چې په دغه (Likert Scale) پينځه ايتيمونه دي، ډیر موافق، موافق یم، نظر نه لرم، مخالف، ډیر مخالف، چې دهر فکتور لپاره موږ څلور پوښتنې راخيستې دي. دوهمه برخه کې يې سياسي لاملونه، دريمه برخه کې اقتصادي لاملونه، څلورمه برخه کې ټولنيز لاملونه، په پينځمه برخه کې ټکنالوجي لاملونه، شپږمه برخه کې قانوني لاملونه، اوومه برخه کې چاپيريالي لاملونه او اتمه برخه کې د بيرونيو لاملونو اغېزې دکاروبارو پر کړنو راخيستل شوې دي.

د معلوماتو تحليل (Data Analysis)

د دې څېړنې د ډېټا د تحليل لپاره د ټولنيزو علومو لپاره احصايوي کڅوړې (SPSS) سافټویر د 26.0 ویرژن څخه موگټه اخيستې ده او دغه سافټویر ځينې احصايوي وسايل لکه تشریحي احصايه (Descriptive Statistics)، ريگریشن (Regression) او همداشان د (Correlation) او نورو احصايوي وسايلو څخه کار اخيستل شوی دی.

د معلوماتو سکرین کول (Data Screening)

د ډېټا د تحليل کولو لپاره مخکې له مخکې د ډېټا د سکرین کولو پروسه ترسره شوې ده، د ډېټا نورمال توزیع کتل شوې ده او همدارنگه هر ډول احصايوي غلطۍ (Statistical errors)، د ډېټا څخه وتلي ارقام (Outliers) او هغه بيانيې چې بې ځوابه پاته شوي مخکې له مخکې کتل شوي دي.

نارمليټي ازموینه - (Normality Test)

مخکې له دې چې پر ډېټا نور تيستونه اجراء شي، لومړی بايد دا وکتل شي چې ډېټا نارمل ده او کنه؟ کله چې ډېټا نارمل وي، نو Mean, Median او Mode يې سره مساوي وي او کله چې ډېټا نارمل وي

نو باید (Parametric) تستونه باندې اجراء شي او که چیرې ډېټا نارمل نه وي ، نو باید (Non-Parametric) تستونه باندې اجراء شي. د دې څېړنې د نارملتي معلومولو لپاره د QQ Plot, Skewness او Kurtosis څخه استفاده شوې ده. (Khadim et al, 2023)

اعتبار تحلیل (Reliability Analysis)

(Cronbach's Alpha) د ارزښتونو هغه حد دی، چې په ۱۹۷۰ کال د Nulnay لخوا ۰.۵۰ او په ۱۹۹۸ کال کې د Most et al لخوا ۰.۶۰ ښودل شوی دی، چې د منلو وړ اندازه شوی او وړاندېز شوی دی. په ټولیز ډول زموږ لپاره (Cronbach's Alpha) ضروري ده چې زموږ Items د اعتبار وړ دي او که نه او د څېړنې دوام ضروري دی او که نه. مخکې له دې چې پوښتنلیکونه ځواب وینکو ته ووبشل شي، یوه آزمایشي څېړنه (Pilot Study) د پوښتنو د مناسب والي او مطابقت معلومولو لپاره ترسره شوې ده. دا آزمایشي څېړنه (Pilot Study) د اصلي څېړنو دمخه د کوچنۍ کچې محاکمې په توګه تعریف شوې ده. (Ashley Crosman, 2013)

د (Correlation) تحلیل

د (Correlation) په اساس د متحولینو تر منځ خطي اړیکه ښودل کېږي. د دې تحلیل په اساس موږ ته دا معلومېږي چې دوه متحولین په خپل منځ کې څه ډول اړیکه لري. عموماً د متحولینو تر منځ دوې اړیکې موجودې وي؛ لکه (Positive Correlation) چې د یوه متحول په زیاتېدو سره بل متحول هم زیات شي او (Negative Correlation) چې د یوه متحول په زیاتېدو بل متحول کمېږي موږ په خپله څېړنه کې د PESTLE د فکتورونو اړیکه د کوچنیو او منځنیو تصدیق د ودې سره معلومه کېږي.

د (Regression) تحلیل

د هغه تحلیل څخه عبارت دی، چې پر بنسټ یې موږ کولای شو په یوه متحول کې د رامنځته شوي تغیر له مخې په بل متحول کې رامنځته شوي تغیر په اړه وړاندوینه وکړو. د دغه تحلیل پر بنسټ دوې پایلې لاس ته راځي. لومړۍ دا چې په یوه متحول کې رامنځته شوی تغیر بل متحول څنګه اغېزمن کوي او دویم دا چې د یوه متحول پر بنسټ د بل متحول په اړه وړاندوینې کارول کېږي.

په دې څېړنه کې (Regression) ددې لپاره کارول شوی، چې د PESTLE د فکتورونو (سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، تکنالوژیکي، قانوني او چاپیریالي) او کوچنیو او منځنیو تصدیق د ودې تر منځ

اړیکه او اغېزې وڅېړل شي. موږ غواړو چې وگورو چې د PESTLE فکتورونه د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده څومره اغېزه لري.

پایله او مناقشه (Results & Discussion)

د ځواب ویونکو پېژندنه (Demographic Information)

په دې څېړنه کې د ټولو ځواب ویونکو شمېر ۶۰ تنه دی، چې له هغې څخه ۳۰ (۵۰٪) ځواب ویونکي یې د ۱۸-۲۹ کاله عمر لري، ۲۹ (۲۹٪) ځواب ویونکي یې د ۳۰-۴۴ کاله پورې عمر لري او ۱ (۱.۷٪) ځواب ویونکي د ۴۵-۵۹ کاله پورې عمر لري. د مدني حالت په برخه کې د ځواب ویونکو له جملې څخه ۱۲ (۲۰٪) مجرد او ۴۸ (۸۰٪) ځواب ویونکي متاهلین دي. دزده کړو په برخه کې دځواب ویونکو له ډلې څخه ۷ (۱۱.۷٪) لومړنۍ زده کړې او ۱۰ (۱۶.۷٪) ثانوي زده کړې د ۱۶ (۲۶.۷٪) عالي لیسې ځواب ویونکي او د عالي تحصیلاتو په برخه کې ۲۲ (۳۶.۷٪) او اسلامي تعلیم په برخه کې ۱ (۱.۷٪) د نالوستو په برخه کې ۴ (۶.۷٪) ځواب ویونکي وه. دکارکوونکو دشمېر په برخه کې چې له ۱۰ (۲۳.۳٪) د ځواب ویونکي د ۱۰-۲۰ تنه وه او د ۲۲ (۳۶.۷٪) ځواب ویونکي د ۱۰-۲۰ تنه وه او د ۱۶ (۲۶.۷٪) ځواب ویونکي د ۲۰-۳۰ تنه وه او د ۶ (۱۰٪) ځواب ویونکي د ۳۰-۵۰ تنه وه او د ۲ (۳.۳٪) ځواب ویونکي د ۵۰ تنو څخه زیات وه او دکاروبارو دمودي په برخه کې بیا ۱۲ (۲۰٪) ځواب ویونکي د ۱ کال څخه کمه وه او ۳۹ (۶۵٪) ځواب ویونکي د ۱-۵ کاله پورې وه او ۵ (۸.۳٪) ځواب ویونکي د ۵-۱۰ کاله وه او ۴ (۶.۸٪) ځواب ویونکي د ۱۰ کاله څخه زیات وه بل دکاروبار ډول په برخه کې دځواب ویونکي د ۲۲ (۳۶.۷٪) ځواب ویونکي انفرادي کاروبار وه بل د ۳۸ (۶۳.۳٪) ځواب ویونکي شراکت کاروبار وه بل په تصدی کې دنده دځواب ویونکي شمېر چې دهغه له ډلې څخه د ۲۰ (۳۳.۳٪) ځواب ویونکي دکاروبار مالک وه او بل د ۱۱ (۱۸.۳٪) ځواب ویونکي مدیران وه ۱۷ (۲۸.۳٪) ځواب ویونکي منشیان وه او د ۱۲ (۲۰٪) ځواب ویونکي کاریگر وه.

جدول ۱: د ځواب ویونکو پېژندنه

د عمر کچه	فرېکونسي	سلنه
د ۱۸-۲۹ کاله	۳۰	۵۰٪
د ۳۰-۴۴ کاله	۲۹	۲۹٪
د ۴۵-۵۹ کاله	۱	۱.۷٪
مدني حالت	فرېکونسي	سلنه
مجرد	۱۲	۲۰٪

متاهل	۴۸	۸۰٪
د زده کړو کچه	فرېکونسي	سلنه
لومړنۍ زده کړې	۷	۱۱.۷٪
ثانوي زده کړې	۱۰	۱۶.۷٪
عالي لېسه	۱۶	۲۶.۷٪
عالي تحصيلات	۲۲	۳۶.۷٪
اسلامي زده کړې	۱	۱.۷٪
نالوستي	۴	۶.۷٪
د کارکوونکو شمېر	فرېکونسي	سلنه
د ۱۰-۵ تنه	۱۰	۲۳.۳٪
د ۲۰-۱۰ تنه	۲۲	۳۶.۷٪
د ۳۰-۲۰ تنه	۱۶	۲۶.۷٪
د ۵۰-۳۰ تنه	۶	۱۰٪
د ۵۰ تنو څخه زيات	۲	۳.۳٪
د کاروبار موده	فرېکونسي	سلنه
د ۱ کال څخه کمه	۱۲	۲۰٪
د ۵-۱ کاله	۳۹	۶۵٪
د ۱۰-۵ کاله	۵	۸.۳٪
د ۱۰ کاله څخه زيات	۴	۶.۸٪
د کاروبار ډول	فرېکونسي	سلنه
انفرادي کاروبار	۲۲	۳۶.۷٪
شراکت کاروبار	۳۸	۶۳.۳٪
په تصدی کې دنده	فرېکونسي	سلنه
د کاروبار مالک	۲۰	۳۳.۳٪
مدیر	۱۱	۱۸.۳٪
منشي	۱۷	۲۸.۳٪
کاريگر	۱۲	۲۰٪
مجموعه	۶۰	۱۰۰٪

سرچینه: د پوښتنپاڼې په مرسته د ساحې څخه راټول شوي معلومات

دڅېړنې دنارمليتي دکتلو لپاره د کوږوالي (Skewedness) او جگوالي (kurtosis) ازمويڼه ترسره شوې
(Skewedness) د اوسط څخه د ډيټا انحراف څرگندوي او (Kurtosis) د توزیع نسبي لوړوالی

څرگندوي . د ډيټا دنورمال توزيع لپاره بايد (Skewedness) دمښت / او منفي ۳ پرشاوخوا وي او (Kurtosis) بايد دمښت /منفي ۵ پرشاوخوا وي (Hair et al 2015).

د (۱) شمېرې جدول دلاسته راغلو پايلو څخه داسې څرگنديږي چې په دغه څېړنه کې ډيټا په نورمال ډول توزيع شوې ده

جدول ۲: د ډيټا د نورمال توزيع لپاره د کوروالی او لوړوالی ضریبونه

کوروالی		لوړوالی	
احصائیه	معیاري غلط	احصائیه	معیاري غلط
سیاسي لاملونه	۰.۷۱۶	۰.۳۰۹	۰.۵۶۲
اقتصادي لاملونه	۰.۴۹۹	۰.۳۰۹	۰.۷۹۰
ټولنیز لاملونه	۰.۵۱۴	۰.۳۰۹	۱.۰۵۲
ټکنالوجیکي لاملونه	۱.۳۲۵	۰.۳۰۹	۱.۸۲۹
قانوني لاملونه	۱.۲۲۶	۰.۳۰۹	۱.۵۰۷
چاپیریالي لاملونه	۰.۵۷۹	۰.۳۰۹	۰.۷۵۸
د کاروبارونو وده	۱.۳۳۲	۰.۳۰۹	۱.۰۲۹

د (Reliability) ازموینه دیوې څېړنې د متحولینو ترمنځ داخلي ثبات څرگندوي . دا یو مهم معیار دی چې دیوې څېړنې پرپایلو او لنډیز تمرکز کوي. د نوموړي معیار په واسطه دا تعینيږي چې د یوې مشخصې څېړنې پایلې څومره سمې دي ؟ د (Cronbach's Alpha) حاصل د (۰) او (۱) ترمنځ دی او (1) ته نږدې عدد دلور داخلي ثبات معنی لري. (Hair et al, 2015)

په دې څېړنه کې د (Cronbach's Alpha) ددې لپاره کارول شوې ده، چې د (۶) متحولینو لپاره (۲۸) پوښتنې وازمويي په (۳) شمېره جدول کې ددې څېړنې د (Cronbach's Alpha) پایلې روښانه شوې دي . په دې څېړنه کې تر ټولو لوړ (۸۵۲.۰) داخلي ثبات د سیاسي لاملونو د پوښتنو تر منځ شته، تر دې وروسته د ټکنالوژیکي لاملونو د پوښتنو ترمنځ لوړ (۰.۸۳۸) داخلي ثبات شته. په عموم کې د څېړنې د ټولو محتولینو د پوښتنو تر منځ پیاوړی داخلي ثبات لیدل کیږي.

جدول ۳: د څېړنې د اعتبار ازموینه

متحولین	د پوښتنو شمېر	کرونیک الفا
سیاسي لاملونه	۴	۰.۸۵۲
اقتصادي لاملونه	۴	۰.۸۱۷
ټولنیز لاملونه	۴	۰.۸۳۷
ټکنالوجیکي لاملونه	۴	۰.۸۳۸
قانوني لاملونه	۴	۰.۸۱۳
چاپیریالي لاملونه	۴	۰.۸۰۹
د کاروبارونو وده	۴	۰.۸۲۹

د (۵) شمېر جدول د پایلو څخه ښکاري، چې د ټولو خپلواکو او تابع متحولینو ترمنځ د پام وړ (Satisfactory) اړیکه شته.

جدول ۵: د څېړنې د محتولینو ترمنځ د اړیکو د ضریبونو پایله

متحولین	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)
سیاسي							
اقتصادي	۰.۳۸۸						
ټولنیز	۰.۲۹۳	۰.۴۸۶					
ټکنالوجیکي	۰.۳۶۴	۰.۴۲۲	۰.۳۸۰				
قانوني	۰.۴۱۹	۰.۵۷۱	۰.۴۲۷	۰.۵۱۶			
چاپیریالي	۰.۴۴۲	۰.۵۵۵	۰.۵۹۵	۰.۴۲۵	۰.۶۳۳		
د تصدیو وده	۰.۱۷۲	۰.۵۷۳	۰.۴۱۱	۰.۳۶۵	۰.۵۵۸	۰.۵۵۲	

د خطي اړیکو د جهت او پیاوړتیا د اندازه کولو لپاره په دې څېړنه کې (Correlation Coefficient) څخه استفاده کېږي. د (Correlation Coefficient) ضریبونه د مثبت/منفي (۱) ترمنځ وي. کله چې د (Correlation Coefficient) ضریب قیمت مثبت/منفي (۱) ته نږدې وي، د متحولینو ترمنځ خطي قوي اړیکه شته. کله چې د (Correlation Coefficient) ضریب (۱) وي بشپړه اړیکه لیدل کیږي. د متحولینو ترمنځ مثبت اړیکه دا معنا لري، چې د خپلواک متحول په کوچني ضریب سره د تابع متحول ضریب به هم کوچنی وي او که د خپلواک متحول ضریب لوی، د تابع متحول ضریب به هم لوی وي. که د متحولینو ترمنځ منفي اړیکه وي، د خپلواک متحول د ضریب په زیات والي سره د تابع متحول په ضریب کې کموالي راځي او ددې برعکس د خپلواک متحول د ضریب په کموالي سره د تابع متحول په ضریب کې زیات والی راځي. په (۵) جدول کې د خپلواکو متحولینو ترمنځ اړیکه (۰.۶۸۴) ده په دې معنا چې په موډل کې د خپلواکو متحولینو او تابع متحول ترمنځ اړیکه قوي او لوړه ده او ددې څخه معلومېږي چې یاد موډل زموږ د متحولینو د اړیکو په تشریح کولو کې د پام وړ ارزښت لري.

جدول ۶: د څېړنې د متحولینو لپاره د ریگریشن ضریبونه

موډل	اړیکه	ریگریشن	تنظیم شوی ریگریشن	معیاري غلطی
۱	۰.۶۸۴	۰.۴۶۸	۰.۴۰۸	۰.۳۷۷۲۳

a. Predictors: (Constant), RIDV6, RIDV4, RIDV1, RIDV2, RIDV3, RIDV5

جدول ۷: د تصدیو پر وده د بهرنیو لاملونو خطي ریگریشن

متحولین	B	معیاري غلطی	β	د اهمیت درجه
د کاروبارونو وده	۰.۴۵۱	۰.۳۰۶		۰.۰۴۷
سیاسي لاملونه	-۰.۴۱۷	۰.۲۴۰	-۰.۲۰۲	۰.۰۴۸
اقتصادي لاملونه	۰.۳۷۷	۰.۱۵۳	۰.۳۲۸	۰.۰۱۷
ټولنیز لاملونه	۰.۰۴۷	۰.۲۱۲	۰.۰۲۹	۰.۰۲۵
ټکنالوجیکي لاملونه	۰.۰۶۴	۰.۱۶۲	۰.۰۴۸	۰.۰۰۶
قانوني لاملونه	۰.۲۲۰	۰.۱۲۷	۰.۲۵۲	۰.۰۴۰
چاپیریالي لاملونه	۰.۲۷۰	۰.۱۵۶	۰.۲۶۲	۰.۰۳۹

د فرضیو ازمینیت (Hypothesis Testing)

لومړۍ فرضیه

H_0 : سیاسي لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري.
 H_1 : سیاسي لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 دریگریشن تحلیل څخه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta = 0.451)$ او د $(Sig. = 0.048)$ په درلودلو سره سیاسي لاملونه د کوچنیو او منځنيو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري؛ نو ځکه څیړونکي H_0 فرضیه ردوي او H_1 فرضیه قبلوي، چې سیاسي لاملونه د کوچنیو او منځنيو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري
 دویمه فرضیه

H_0 : اقتصادي لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري.
 H_1 : اقتصادي لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 دریگریشن تحلیل څخه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta = 0.377)$ او د $(Sig. = 0.017)$ په درلودلو سره اقتصادي لاملونه د کوچنیو او منځنيو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري؛ نو ځکه څیړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي، چې اقتصادي لاملونه د کوچنیو او منځنيو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 درېیمه فرضیه

H_0 : ټولنیز لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري.
 H_1 : ټولنیز لاملونه د کوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.

دریگریشن تحلیل خحه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta=0.047)$ او $(\text{Sig.}=0.025)$ په درلودلو سره ټولنیز لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري؛ نو ځکه څیړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي، چې اقتصادي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري.

څلورمه فرضیه

H_0 : تخنیکي لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ نه اغېز لري.
 H_1 : تخنیکي لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 دریگریشن تحلیل خحه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta=0.067)$ او د $(\text{Sig.}=0.006)$ په درلودلو سره تخنیکي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري؛ نو ځکه څیړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي، چې تخنیکي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري.

پینځمه فرضیه

H_0 : قانوني لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري.
 H_1 : قانوني لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 دریگریشن تحلیل خحه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta=0.220)$ او د $(\text{Sig.}=0.040)$ په درلودلو سره قانوني لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري؛ نو ځکه څیړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي، چې قانوني لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.

شپږمه فرضیه

H_0 : چاپیریالي لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز نه لري.
 H_1 : چاپیریالي لاملونه دکوچنیو او منځني تصدیو (SMEs) پر وده مثبت او دپام وړ اغېز لري.
 دریگریشن تحلیل خحه لاسته راغلې پایلې ښيي، چې د $(\beta=0.270)$ او د $(\text{Sig.}=0.039)$ په درلودلو سره چاپیریالي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري؛ نو ځکه څیړونکي صفری فرضیه ردوي او متبادله فرضیه قبلوي، چې چاپیریالي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او دپام وړ اغېز لري.

په عمومي ډول د څېړنې پایلو څرگنده کړه، چې ټول خپلواک متحولونه په تابع متحول کې (0.46) سلنه بدلون تشریح کولای شي. په دې توگه ویلای شو چې په تابع متحول (د تصدیو په وده) کې (46) سلنه

بدلون دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده باندې دپینځه ټاکونکو لاملونو ، اقتصادي ، ټولنیز ، تخنیکي ، قانوني ، چاپیریالي لاملونو پربنسټ تشریح کېږي او پاتې (54) سلنه بدلون د نورو هغو لاملونو پربنسټ ، چې تراوس نه دي پیژندل شوي تشریح کېږي .

مناقشه

داڅېړنه په هلمند ولایت کې د دې لپاره ترسره شوې ده ، چې دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده د بهرنیو لاملونو (PESTLE) اغېزې وڅېړل شي . که څه هم د کوچنیو او منځنیو تصدیو یا (SMEs) پر وده زیات لاملونه اغېز لري ، خو د هغو له ډلې شپږ لاملونه څېړل شوي دي (سیاسي ، اقتصادي ، ټولنیز ، تخنیکي ، قانوني ، چاپیریالي) ، د څېړنو پایلو وښودله ، چې (PESTLE) دکوچنیو او منځنیو تصدیو (SMEs) پر وده اغېز لري او همدارنگه د څېړنې ازاد متحولین (سیاسي ، اقتصادي ، ټولنیز ، تخنیکي ، قانوني ، چاپیریالي) کولي شي چې (68.4%) سلنه بدلون په تابع متحول (د کوچنیو او منځنیو تصدیو (SMEs) په وده) تشریح کړي .

ددې څېړنو پایلو دا هم وښودله چې د اقتصادي لاملونو دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او د پام وړ اغېز لري . دغه لاسته راغلې پایلې د (Mmbengeni et al., 2021) له لوري چې یاده څېړنه په جنوبي افریقا کې ترسره شوې ده ، زموږ ددې څېړنې د لاسته راغلو پایلو سره یو ډول ده . د نوموړې څېړنې پایلې دا هم وښوده ، چې اقتصادي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او د پام وړ اغېز لري .

ددې څېړنو پایلو دا هم وښودله چې ټولنیز لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او د پام وړ اغېز لري د (Mussawy, 2021) څېړنه چې په اندونیزیا هېواد کې ترسره شوې ده لاسته راغلې پایلې یې زموږ دڅېړنې د پایلو سره (59.7%) سره ورته والی لري . د نوموړې څېړنې پایلې ښودلې ده ، چې ټولنیز لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پروده مثبت او د پام وړ اغېز لري .

په اندونیزیا کې د (Abubakar & State, 2024) څېړنې پایله ښيي ، چې ټکنالوژیکي لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او د پام وړ اغېز لري ، چې د نوموړې څېړنې پایلې زموږ د څېړنې سره ورته والی لري .

د (Hyera et al., 2023)) له لوري په تانزانیا کې ترسره شوې څېړنه ښيي ، چې قانوني لاملونه دکوچنیو او منځنیو تصدیو په وده کې (53.6%) بدلونونه تشریح کولای شي یا اغېز لري ، چې دا پایلې زموږ د څېړنې د پایلو سره توپیر لري .

ددې څېړنو پایلو دا هم وښودله، چې چاپیریالي لاملونه د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او د پام وړ اغېز لري. د (Kingdom et al., 2018) څېړنه په نایجیریا هېواد کې ترسره شوې ده، د نوموړې څېړنې پایلو ښودلې ده، چې چاپیریالي لاملونه (۹۱٪) د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او د پام وړ اغېز لري. لاسته راغلې پایلې هم زموږ د څېړنې د لاسته راغلو پایلو سره یو ډول دي.

پایله

دا څېړنه د "په هلمند ولایت کې د PESTLE د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده اغېزې" تر عنوان لاندې ترسره شوې ده. د څېړنې پایلې څرگندوي چې د PESTLE اړوند سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، ټیکنالوژیکي، قانوني او چاپیریالي لاملونه په مجموعي ډول د کوچنیو او منځنیو تصدیو پر وده مثبت او د پام وړ اغېز لري. په دغو لاملونو کې، ټیکنالوژیکي لاملونه تر ټولو بیاوړی رول لوبوي. ورپسې په ترتیب سره ټولنیز، اقتصادي او چاپیریالي لاملونه مهم اغېز ښيي، خو قانوني لاملونه د نورو په پرتله کمزوری اغېز لري.

همدارنگه د څېړنې د اعتبار (Reliability) او اړیکې (Correlation) پایلې څرگندوي، چې ټول یاد شوي لاملونه د تصدیو له وده سره مثبتې او د پام وړ اړیکې لري. څېړنه دا هم څرگندوي چې زموږ خپلواک متحولین (سیاسي، اقتصادي، ټولنیز، ټیکنالوژیکي، قانوني او چاپیریالي) د تصدیو د وده په تشریح کولو کې اغېزناک رول لري او د یوې مهمې اغېزمنې کتلې په توګه عمل کوي. په پایله کې، دا لاملونه د کوچنیو او منځنیو تصدیو د وده او پرمختګ لپاره د پام وړ لارښوونې وړاندې کوي.

سپارښتني

د څېړنې د موندنو پر بنسټ لاندې سپارښتني وړاندې کېږي:

ټکنالوجیکي برخه: د ټکنالوجۍ پرمختګ د کوچنیو او منځنیو تصدیو د وده لپاره بنسټیز رول لري، خو د څېړنې موندنو څرګنده کړه چې ډېری تصدی د پرمختللي ټکنالوجۍ د کارولو لپاره کافي ظرفیت او ملاتړ نه لري. لازمه ده چې د تصدیو څېښتنان او دولت په ګډه د نوې ټکنالوجۍ د رامنځته کولو، روزنې او کارونې لپاره پانګونه وکړي، خو د تولیدي ظرفیت او سیالۍ کچه لوړه شي.

چاپیریالي برخه: څېړنه څرګندوي چې د چاپیریال اړوند ستونزې؛ لکه د صفایۍ او چاپیریالي مالیاتو زیاتوالی او د دولتي ملاتړ نشتوالی، د تصدیو په پرمختګ منفي اغېزه لري. اړینه ده چې دولت د چاپیریالي خدمتونو په وړاندې کولو کې اغېزمن ګامونه پورته کړي او تصدیو ته د چاپیریال د ساتنې په برخه کې تخفیف او ملاتړ برابر کړي.

اقتصادي برخه: د اسعارو د تبادلې د نرخونو بې ثباتي د کوچنيو او منځنيو تصديو د ودې لپاره ستر خنډ دی. د څېړنې د پايلو له مخې، د افغانو د ارزښت ټيټوالی د کاروبارونو پر عايداتو او ثبات منفي اغېزه کوي. لازمه ده چې دولت د پولي ثبات لپاره اغېزمنې تګلارې رامنځته کړي، خو د تصديو د فعاليتونو پر دوام منفي اغېزې کمې شي.

قانوني برخه: که څه هم قانوني لاملونه د نورو په پرتله لږ اغېز لري، خو بيا هم د کاروبار د اسانتيا لپاره د شفافو، ساده او د تطبيق وړ قوانينو رامنځته کول اړين دي. سپارښتنه کېږي چې د تصديو لپاره د راجسټريشن، ماليې او د فعاليتونو د قانوني اسنادو پروسې اسانه او چټکې شي.

ټولنيزه برخه: د تصديو پر وده د ټولنيزو لاملونو مثبت اغېز څرګند دی. سپارښتنه کېږي چې د ټولنيزو ارزښتونو، د مشتريانو اړتياوو او د سيمه ييزې مرستې د پياوړتيا لپاره ځانګړي پروګرامونه جوړ شي، خو تصدی د ټولنې د غوښتنو پر بنسټ وده وکړي.

- Oluwadare, A., & Oni, I. (2024). Technological and political business environment: Sustainable factors for the performance of small and medium scale enterprises (SMEs) in Kogi State. *Journal of Business and Management Studies*, 5(1), 1–12. [Link](#)
- Ammani, K., Jassasi, A., & Nasser, A. R. (2022). Do PESTLE factors impact the development of non-oil manufacturing companies in Oman? *International Journal of Energy Economics and Policy*. <https://doi.org/10.32479/ijeep.13104>
- Saltane, V. (2012). Access to finance by small and medium enterprises: A cross-country analysis with a new data set. *Pacific Economic Review*, 17(3), 427–452. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0106.2012.00596.x>
- Belgrade, A., & Mitrovica, K. (2020). Recycling and sustainable development. *Recycling and Sustainable Development*, 13, 63–71. <https://doi.org/10.5937/ror2001063M>
- Bauer, L. E. (2021). *Analysis of Portugal's Macroevironment in the View of Digital Transformation of SMEs Using the PESTE Framework-Exploration of Social Factors* (Master's thesis, Universidade NOVA de Lisboa (Portugal)). [Link](#)
- Beatrix, M., & Purna, A. (2022). PESTLE analysis for Indonesia's MSME during TICASH 2021. *Proceedings of the International Conference on Technology, Innovation, Creativity and Sustainability for Human Development (TICASH 2021)*, 655, 1907–1910. [Link](#)
- Bioeconomy, D., & Leader, D. (2017). D7.3 – PESTLE analysis (Report No. 732064, pp. 1–60). [Link](#)
- Duran, J. C., & Manahan, J. D. (2024). Common challenges of MSMEs in the Philippines: A case study using PESTLE analysis. *Far Eastern University Institute of Accounts, Business and Finance. Business Studies*, 1, 1–8. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.36650.56009>
- Fosher, H. (2018). Understanding the marketing and management of trails using PESTEL analysis. *University of New Hampshire Scholars' Repository*. <https://doi.org/10.34051/p/2020.285>
- Funk, P. (2022). Business growth. *figshare*. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.20861410.v1>
- Hughes, R., & Reed, B. S. (2016). *Teaching and researching speaking*. Routledge. [Link](#)
- Hyera, D., Ramadhani, Y., & Kiwala, P. (2023). Effect of fines and penalties on legal compliance of SMEs in Tanzania: A case of Business Registrations and Licensing Agency (BRELA). *International Journal of Innovative Research in Management and Political Science*, 11(4), 1–11. [Link](#)
- Hassan, D. N., Aboki, H., & Audu, A. A. (2019, December 15). The application of PESTLE theory to the role of Chairman (Chief Executive Officer) in a new

- business in Gurgoan, India. *International Journal of Entrepreneurship and Business Innovation*, 2(1), 53–62. [Link](#)
- Adebisi, J. F., & Gbegi, D. O. (2018). Business environmental factors and the survival of small and medium enterprises (SMEs) in Nigeria. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 6(7), 442–455. [Link](#)
- Mahadiansar, M., Alfiantri, A., & Marliani, M. (2023). PESTEL analysis of Blue Economy development policy in Indonesia. *BIO Web of Conferences*, 70, Article 05005. <https://doi.org/10.1051/bioconf/20237005005>
- Mashal, M. (2014). *Small and medium enterprises development and regional trade in Afghanistan* (Working Paper No. 24). Institute of Public Policy and Administration, University of Central Asia. [Link](#)
- Matovic, I. M. (2005). PESTEL analysis of external environment as a success factor of startup business. In *Walsh Proceedings* (pp. 96–102). <https://doi.org/10.5281/zenodo.4058794>
- Mmbengeni, N. V., Mavhungu, M. E., & John, M. (2021). The effects of small and medium enterprises on economic development in South Africa. *International Journal of Entrepreneurship*, 25(Special Issue 1), Article 3. [Link](#)
- Mussawy, S. N. (2021). *The role of small and medium-sized enterprises in economic growth of Afghanistan: Challenges and opportunities* (18-page report). [PDF]. Afghanistan Statistical Authority. [Link](#)
- Rastogi, N., & Trivedi, M. K. (2016). PESTLE technique – A tool to identify external risks in construction projects. *International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET)*, 3(1), 384–388. [Link](#)
- Rose, R. C., Kumar, N., & Yen, L. L. (2006). Entrepreneur's success factors and escalation of small and medium-sized enterprises in Malaysia. *Journal of Social Sciences*, 2(3), 74–80. <https://doi.org/10.3844/jssp.2006.74.80>
- Rasoli, A., & Mirza, A. (2019). Financing small and medium enterprises in Afghanistan. *Kardan Journal of Economics and Management Sciences*, 2(4), 97–111. [Link](#)
- Terhemen, U. C. (2023). Effect of external environmental factors on the performance of small and medium scale enterprises in Makurdi metropolis, Benue State, Nigeria. *International Journal of Business & Entrepreneurship Research*, 14(6), 202–219. <https://doi.org/2726145237114613>
- Thanh, S. (2021). The effect of PESTLE factors on development of e-commerce. *International Journal of Data and Network Science*, 5, 37–42. <https://doi.org/10.5267/j.ijdns.2020.11.005>
- Muriuki, J. M., & Mwaura, F. W. (2020). *The PESTLE dynamics in tea trade: Effects on return to the farmer and sustainability of smallholder tea enterprise in Kenya*. Kenya Agricultural Research Institute. [Link](#)